

طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان

روناک دورخ^۱، جلیل سحابی^{۲*}، مهدی لبیبی^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان است. تحقیق از نظر هدف از نوع بنیادی و از نظر اجرا به صورت آمیخته اجرا شده است. جامعه آماری جامعه ایثارگران استان کردستان بود. لذا بر طبق جدول مورگان گروه نمونه ۳۶۱ نفر در نظر گرفته شد. پرسشنامه محقق ساخته نهایی به گروه نمونه داده شد و نتایج حاصل از آن جهت بخش کمی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. این تعداد نمونه به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای آماری SPSS نسخه ۲۶ و نرم‌افزار مدل‌سازی معادلات ساختاری (PLS – SEM) استفاده شده است. اعتبار پرسشنامه محقق ساخته پژوهش با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه گردید. یافته‌های تحقیق بیانگر یازده (۱۱) م اصلی شامل: وضعیت اقتصادی، بی‌عدالتی، عدم رضایت از زندگی، بهداشت روان، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، اشتغال، دین‌داری، شایسته‌سالاری، احساس بی‌قدرتی، امنیت، اعتماد اجتماعی است. بیشترین اثر مستقیم مایه وضعیت اقتصادی بر طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان ۰/۵۴ است. بر این اساس مایه وضعیت اقتصادی توانسته است به مقدار ۰/۵۴ درصد واریانس طراحی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نماید. موضوع عدالت به میزان ۰/۵۳ درصد از واریانس الگوی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نموده است. بر اساس نتایج بالا ملاحظه می‌شود که بر پایه نگرش و نظر ایثارگران استان کردستان، شاخص‌های امید اجتماعی ایثارگران با میانگین کلی (۲/۳۷) در حد مطلوب قرار ندارد. بر اساس دامنه نمرات حاصل از این پژوهش دامنه اکثر پاسخ‌دهندگان در دامنه ۴۵-۷۴ امید اجتماعی پایین (تضعیف‌شده) قرار دارد.

کلمات کلیدی: استان کردستان، امید اجتماعی، ایثارگران.

۱. دانشجوی دکتری رشته جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران 3839926858@iau.ir
 ۲. نویسنده مسئول. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران، jalilsahabi@iau.ac.ir
 ۳. استادیار گروه علوم اجتماعی و ارتباطات و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران labibi_mehdi@yahoo.com

مقدمه

ایثارگران و امید اجتماعی آنان از مسائل مهم بعد از جنگ تحمیلی هشت‌ساله با عراق به شمار می‌آید و آسیب‌های ناشی از آن بسیاری از ایثارگران استان کردستان و خانواده‌های آنان را به چالش و تلاش برای سازگاری و نیز رضایت از زندگی آنان را با مشکل مواجه ساخته است بنا براین امروزه امیدواری و ناامیدی ایثارگران نسبت به آینده از مهم‌ترین مقولات فرهنگی و اجتماعی است که می‌تواند در حرکت و پویایی یک جامعه به سمت پیشرفت و تعالی مؤثر باشد؛ زیرا اگر جامعه جانبازان و ایثارگران به آینده امید نداشته باشند، نمی‌تواند در دستیابی به اهداف خود موفق باشد و در نهایت زمینه‌های دستیابی به اهداف عالی کشور را هم نمی‌تواند برای خود فراهم آورد. لذا با توجه به جامعه ایثارگران و جانبازان استان کردستان که بالغ بر هشت هزار نفر می‌باشند لازم است پژوهش‌های متناسب با این جامعه که درگیر مسائل خاص اجتماعی و اقتصادی و مشکلات اشتغال می‌باشند از نظر جامعه‌شناختی به‌ویژه امید اجتماعی پردازش ویژه انجام گیرد تا گوشه‌ای از مسائل اجتماعی آنان به راه‌حل بینجامد و این دغدغه محقق را به منصف ظهور برساند. ایثارگران و جانبازان استان کردستان به دلیل شرایط سیاسی - فرهنگی حاکم در زمان انقلاب و جریان‌های جنگ تحمیلی موجبات برچسب‌زنی همکاری با نظام جمهوری اسلامی و نکوهش همکاری با نظام سیاسی ایران از مسائل و چالش‌های ایثارگران در کردستان به شمار می‌آید. کمبود امکانات بنیاد شهید و دولت نسبت به ایثارگران منطقه کردستان (از نظر توزیع امکانات، مسکن، اشتغال، درمان، عدم عوامل بسترساز توسعه اقتصادی ایثارگران در کردستان) و آسیب‌های وابسته به فرهنگ سیاسی-اجتماعی این منطقه و ایجاد نگرش‌های ناکارآمد از سوی جامعه در این استان شرایط جامعه‌شناختی جانبازان و ایثارگران را با سایر نقاط کشور متمایز و متفاوت نموده است؛ بنابراین «امید، ایثارگران را در دستیابی به اهداف

روناتک دورخ و همکاران

زندگی یاری می‌کند، لذا امید اجتماعی ایثارگران کردستان یکی از مهم‌ترین عواطف آینده محوری است که باید بررسی شود؛ زیرا سلامت و پویایی جامعه به سطح امیدواری بخش زیادی از اعضای آن جامعه بستگی دارد» (طاهری دامنه و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰). عالمان اجتماعی وقتی که در نظریه اجتماعی می‌خواهند به بحث امید اجتماعی بپردازند به عوامل اجتماعی مؤثر در پیدایش، بقا و تحقق آن توجه می‌کنند نه به انگیزه‌های فردی. دانشمندان اجتماعی خاطرنشان می‌کنند که گروه‌ها و جوامع مختلف دارای اقلام اقتصادی و فرهنگی متفاوتی هستند که می‌توان به آن‌ها امید داشت. برای فهم بهتر امید اجتماعی ریچارد سوئدبرگ^۱ در مروری بر رویکردهای جامعه‌شناختی کلاسیک و معاصر خود درباره موضوع امید، توجه را به دو روش جلب می‌کند که در آن امید ممکن است به موضوع موردعلاقه علمی اجتماعی تبدیل شود. نخست، او پیشنهاد می‌کند که امید را نمی‌توان بدون ارجاع به اهداف آن موردبحث قرار داد و از نظر او آن موضوعات امید ذاتاً اجتماعی، سیاسی و اقتصادی هستند. دوم و مهمتر از آن برای اهداف کنونی، سوئدبرگ به رابطه پیچیده بین امید و واقعیت اشاره می‌کند. از یک‌سو، امید را تنها در صورتی می‌توان مؤثر دانست که واقعی و قابل‌دستیابی باشد. از سوی دیگر، امید را می‌توان به‌عنوان بی‌ربط با واقعیت تصور کرد. به‌عبارت‌دیگر، امید بین آنچه واقعی است و آنچه واقعی نیست نهفته است (همان منبع). از این‌رو، وقتی که به امید اجتماعی توجه داریم کم‌وبیش این ویژگی‌ها را دارد: حالتی است مرکب از نوعی نگاه؛ نوعی حالت عاطفی و نوعی آمادگی برای اقدام (علوی تبار، ۱۳۹۸: ۳۸۸). همچنین امید اجتماعی نوع ارزیابی مقایسه‌ای و احساس جمعی نسبت به آینده بر مبنای پنداشت و ادراک حاصل از تجارب قبل است که بر اساس تجارب افراد از حال و آینده حاصل می‌شود و تحولات آتی جامعه را بر مبنای شرایط

1. Richard Swedberg

کنونی پیش‌بینی می‌کند. این مفهوم در زمان شکل می‌گیرد و تجارب انسان‌ها به‌عنوان یک واقعیت عینی برای احساسی که آن‌ها نسبت به وضعیت خود ادراک می‌کنند تعیین‌کننده است. از این منظر امید اجتماعی اگرچه نوعی پنداشت و احساس است اما این احساس در خلأ پدید نیامده، بلکه ناشی از تأثیراتی است که افراد در طول یک دوره زمانی خاص با آن روبرو بوده و از آن ارزیابی داشته باشند. (امیر پناهی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۳). از طرف دیگر جنگ اقتصادی آمریکا و هم‌پیمانان او علیه ایران کشور ما را با تحریم اقتصادی سختی روبرو کرده است. درعین حال نوعی جنگ روانی علیه ایران از طریق رسانه‌ها نیز در جریان است. تلاقی فشارهای اقتصادی و تحریک و تشدید احساس نارضایتی مردم، فضای بسیار ناامیدکننده‌ای در جامعه ایران به وجود آورده است» (فاضلی، ۱۳۹۸: ۱۲). بر اساس پژوهش مرکز مطالعات پژوهشکده پزشکی جانبازان، میزان امید اجتماعی ایثارگران سطح امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان در سال‌های اخیر از میزان متوسط کشوری ایثارگران به تناسب متغیرهای امید اجتماعی در سطوح متوسط به پایین قرار دارد (شفیعی، ۱۳۹۹). آنچه در بررسی‌های اولیه، تحقیقات و مشاهدات به‌دست آمده این سؤال را به ذهن پژوهشگر متبادر می‌کند که چه عواملی در وضعیت امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران کردستان تأثیرگذار است؟ به نظر می‌رسد که ویژگی‌های فردی، مقبولیت اجتماعی، احساس محرومیت نسبی، وضعیت اقتصادی، میزان رضایت از زندگی، احساس امنیت، سرمایه اجتماعی و گسترش ناهنجاری اجتماعی می‌تواند بر وضعیت امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان تأثیرگذار باشد که در تحقیقات مختلف از منظر متفاوت به برخی از آن‌ها پرداخته شده است ولی تحقیقی که به‌صورت همه‌جانبه و پهنانگر به این موضوع پرداخته باشد کمتر دیده شد و یا در مواردی اطلاعات به روز نبوده و قابل استناد نیست. همچنین در کمتر تحقیقی به راهکارهای

افزایش میزان امید در جانبازان و ایثارگران استان کردستان پرداخته شده و جستجوی لازم برای ارائه راهکار از دل جامعه هدف جانبازان و ایثارگران این منطقه از کشور انجام نشده است (همان). یکی از مفاهیمی که اغلب در بحث‌های امید ذکر می‌شود مفهوم ناامیدی است، اما به‌خودی‌خود نظریه‌پردازی نشده است و به‌طور معمول به‌عنوان نقطه مقابل امید، گاهی به‌عنوان ترس و گاهی به‌عنوان کمبود امید دیده می‌شود. در جامعه ایران با توجه به شرایط اجتماعی-اقتصادی کشور در سال‌های اخیر و بحران‌هایی که در نتیجه تحریم و مدیریت ناکارآمد صورت گرفته است «بیش از آنکه ایده امید اجتماعی به‌نظام اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی وارد شده باشد، ایده ناامیدی، گفتمان غالب بوده است» (فاضلی، ۱۳۹۸: ۲۵۶). تحلیل جامعه‌شناختی جامعه ایثارگران استان کردستان دارای مشکلات و انتظارات حمایت ادراک‌شده اجتماعی وابسته به فرهنگ خود است، بر اساس آمار بنیاد شهید استان کردستان بیش از بیست و هفت درصد فرزندان ایثارگران در زمینه فقدان شغل دارای مشکلات بیکاری بوده و بیش از بیست و چهار درصد ایثارگران استان از مشکل فقدان مسکن مناسب در رنج می‌باشند؛ بنابراین به پروبلماتیک شدن امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان منجر شده است. البته، بدیهی است وقتی در جامعه جانبازان و ایثارگران مسائل اجتماعی و اقتصادی از قبیل تبعیض، توزیع ناعادلانه امکانات، درآمدها، فرصت‌های اشتغال، بی‌ثباتی اقتصادی، گرانی و تورم، فرسایش سرمایه اجتماعی به‌ویژه بعد اعتماد نهادی، مخاطرات زیست‌محیطی، انواع ناهنجاری‌های اجتماعی و ... وجود داشته باشد. جنگ اقتصادی آمریکا و هم‌پیمانان او علیه ایران کشور ما را با تحریم اقتصادی سختی روبرو کرده است. درعین حال نوعی جنگ روانی علیه ایران از طریق رسانه‌ها نیز در جریان است. تلاقی فشارهای اقتصادی و تحریک و تشدید احساس نارضایتی مردم، فضای بسیار ناامیدکننده‌ای در جامعه ایران به وجود آورده است»

طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان .

(فاضلی، ۱۳۹۸: ۱۲). از طرف دیگر میلز خاطر نشان نموده است، دیدگاه جامعه‌شناختی نشان می‌دهد که مسائل اجتماعی بیشتر به خاطر عملکرد خود جامعه اتفاق می‌افتند تا به خاطر شکست‌های شخصی و مسائل اجتماعی مختلف با یکدیگر رابطه و پیوند دارند، زیرا مسائل اجتماعی ریشه در عملکرد جامعه دارند (میلز، ۱۳۹۹: ۲۱). در پیدایش مسائل اجتماعی چهار دسته از عوامل را مشخص می‌کنند: انحراف از ارزش‌ها و هنجارهای گروهی، کاهش اثربخشی نهادهای اجتماعی، تنوع گسترده اجتماعی و فرهنگی، اعمال قدرت. همچنین امیدواری ایثارگران یکی از ویژگی‌های انسانی است که به آنان کمک می‌کند تا ناامیدی‌ها را پشت سر گذاشته، بر اهداف خود مصمم شده و احساس غیرقابل تحمل بودن آینده را کاهش دهد. «امید، یکی از ضرورت‌های زندگی آدمیان و یکی از شاخص‌های توسعه اجتماعی است» (مهربانی‌فر و امامی، ۱۳۹۳: ۱۲). درواقع امید اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی هر دو همدیگر را بازتولید می‌کنند و حتی در محیط‌های اجتماعی آسیب خیز باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌شوند. همانقدر که حمایت‌های اجتماعی و عدالت باعث امید اجتماعی می‌شود به همان میزان احساس تبعیض و بی‌عدالتی منجر به کاهش امید اجتماعی در جامعه می‌گردد. لذا دغدغه اصلی پژوهشگر در انجام این پژوهش مشکلات و مسائل ایثارگران است که در رسیدن به امید اجتماعی مانند مؤلفه‌های رضایت از زندگی، احساس امنیت، مشارکت اجتماعی، اشتغال و امکانات مربوط به حمایت اجتماعی روان‌شناختی است که جامعه هدف را با چالش و تلاش برای رسیدن به امید اجتماعی را با نقصان و نارضایتی مواجه ساخته است؛ بنابراین پژوهش حاضر درصدد جواب با این سؤال است که: مدل کمی امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان چگونه است؟

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و اهداف

موردنظر، از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی است. روش پژوهش ترکیبی در این پژوهش روشی است که هر دو پژوهش کیفی و کمی را باهم ترکیب یا مرتبط می‌سازد. در پژوهش حاضر از آمار توصیفی برای محاسبه شاخص‌های مرکزی، پراکندگی، همبستگی و ترسیم جداول استفاده و اعتبار نگرش سنج حاصل از این پژوهش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و عملیات آماری با استفاده از نرم‌افزار (SPSS 26) انجام شد. محقق در مرحله اول با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته با جانبازان و خبرنگاران ایثارگر به تعداد بیست نفر به روش هدفمند تا مرحله اشباع نظری به شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان پردازش گردید. ماهیت این بخش از پژوهش، به صورت کیفی-کمی صورت پذیرفته است. بخش کیفی این پژوهش شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته به تعداد ۲۰ نفر تا حد اشباع نظری با توجه به سؤالات پروتکل مصاحبه پژوهش انجام شده است. بعد از استخراج درون‌مایه‌ها بر اساس نظر نخبگان سؤالات پرسشنامه محقق ساخته تنظیم شد. در بخش کمی پرسشنامه با مقیاس لیکرت با مؤلفه‌ها و شاخص‌های تحلیل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان تهیه گردید و برای اجرا در اختیار گروه نمونه قرار گرفت. تعداد گروه نمونه در بخش کمی ۳۶۱ نفر با استفاده از جدول مورگان برآورد گردید و به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند.

ارزیابی پایایی پرسشنامه

ابزار پرسشنامه (۳۷ سؤالی) محقق ساخته بر اساس مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصین مرتبط با موضوع و تعیین تحلیل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان با استفاده از آلفای کرونباخ مطابق جدول ۰/۸۵ به دست آمده و بیانگر اعتبار خوب و قابل قبول برای نگرش سنج حاصل از این پژوهش است.

جدول (۱) خلاصه‌ی شاخص‌های برازش پایایی و روایی و ضرایب تعیین مدل اندازه‌گیر پاندازه‌گیری مدل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

متغیر	الفای کرونباخ	روای همگرا (AVE)	مقدار R2	CR	SRMR	وضعیت متغیر
وضعیت اقتصادی	۰/۹۶	۰/۸۱۲	۰/۵۴۲	۰/۹۸۳۴۸	۰/۰۳۷	قابل قبول
بی‌عدالتی و احساس نابرابری	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۳۶	۰/۹۵۷۲۲	۰/۰۳۴	قابل قبول
رضایت از زندگی	۰/۹۰	۰/۷۱۶	۰/۴۸۷	۰/۹۱۳۳۳	۰/۰۲۵	قابل قبول
بهداشت روان	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۰۲	۰/۹۵۸۷۸	۰/۰۱۴	قابل قبول
اشتغال	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۶۲	۰/۹۳۷۷۹	۰/۰۱۹	قابل قبول
شادکامی	۰/۹۶	۰/۸۱۶	۰/۴۸۷	۰/۹۸۳۴۵	۰/۰۳۱	قابل قبول
شایسته‌سالاری	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۳۱	۰/۹۵۷۲۲	۰/۰۳۴	قابل قبول
دین‌داری	۰/۹۰	۰/۷۱۶	۰/۴۹۳	۰/۹۱۳۳۳	۰/۰۲۵	قابل قبول
بی‌قدرتی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۴۲۲	۰/۹۵۸۷۸	۰/۰۱۴	قابل قبول
امنیت	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۴۸۲	۰/۹۳۷۷۹	۰/۰۱۹	قابل قبول
اعتماد اجتماعی	۰/۹۰	۰/۷۱۶	۰/۴۳۳	۰/۹۱۳۳۳	۰/۰۲۵	قابل قبول

اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مجموع نتایج فوق نشان می‌دهد که مدل فوق از استحکام خوبی برای سنجش الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان و از برازش خوبی برخوردار است.

همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود، مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها دارای مقادیر قابل قبول بیشتر از ۰/۷ و شاخص SRMR کمتر از ۰/۰۸ و نیز مقدار روایی همگرا برای همه متغیرها، بزرگ‌تر از ۰/۵ است؛ بنابراین پایایی مدل از وضعیت مطلوبی برخوردار است. ضریب تعیین R²، معیاری است که برای متصل کردن بخش

جدول (۲) ارزیابی پایایی پرسشنامه محقق ساخته پژوهش

تعداد سؤالات	آلفای کرونباخ
۳۷	۰/۸۵

بهداشت روان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، موضوع اشتغال، موضوع کاهش شادکامی و گرایش به خودکشی، موضوع شایسته‌سالاری، موضوع دین‌داری، موضوع احساس بی‌قدرتی، موضوع امنیت، موضوع اعتماد اجتماعی.

اولویت‌بندی و کدگذاری‌های اصلی متغیرهای پژوهش و تحلیل مدل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان بیانگر آن است که متغیرهای محوری پژوهش شامل یازده مایه اصلی وضعیت اقتصادی، مایه بی‌عدالتی و احساس نابرابری است و موضوع عدم رضایت از زندگی، موضوع

جدول (۳) نتایج کدگذاری‌های محوری باز و انتخابی کیفی پژوهش

مضمون فراگیر	درون‌مایه‌های فرعی	عناوین کدهای باز (سطح اول) و مقوله‌های هسته‌ها انتخابی با توجه به کدها مضمون اصلی
درون‌مایه‌های اصلی (متغیر وابسته)	مضمون‌های سازمان دهنده	
درون‌مایه اول	احساس مشکلات اقتصادی	کاهش توسعه و بسط استفاده از عناصر مهم اقتصادی
وضعیت اقتصادی	و کاهش درآمدها و افزایش تورم	به نظر من در جامعه ایثارگری توسعه و بسط استفاده از عناصر مهم اقتصادی (P4) برای ارتقاء وضعیت مالی و اقتصادی و معیشتی (P3) و کاهش تورم (P2) تدوین راهبرد مناسب برای آنان و شناسایی نیازهای حال و آینده ایثارگران (P6) پیش‌بینی نشده و با ایجاد تورم مشکلات اقتصادی و مالی (P8) جامعه ایثارگری بیشتر شده و ایثارگران در زیرخط فقر قرار گرفته‌اند. به نظر من در افزایش امید اجتماعی خانواده جانبازان و ایثارگران توسعه و بسط استفاده از عناصر مهم اقتصادی همراه با ارتقاء وضعیت مالی و اقتصادی (P5) کاهش تورم و نیز حل مشکلات اقتصادی و مالی جامعه ایثارگری تدوین راهبرد مناسب مدیریت حل مشکلات اقتصادی و معیشتی ایثارگران (P1) و جانبازان و شناسایی نیازهای حال و آینده آنان (P7) در خصوص احساس عدالت و برابری (P8) و دسترسی به امکانات مساوی (P6) برای جانبازان و خانواده معظم شهدا و ایثارگران میزان رضایت از زندگی و شادکامی (P9) ایثارگران را از یاد می‌بخشد.
		کاهش ارتقاء وضعیت مالی و اقتصادی و معیشتی و کاهش تورم از طرف دیگر معتقدم در اجرای قانون جامع ایثارگران (P10) و دقت در تعیین درصدهای جانبازی (P5) و توزیع امکانات مانند وام، مسکن (P2)، فرصت شغلی (P4) و درآمدی به‌طور شایسته و عادلانه (P2) برای ایثارگران و جانبازان و نیز رضایت از زندگی از نظر امکانات زندگی (P6) جانبازان و ایثارگران در گرو همین فراهم نمودن امکانات و دسترسی راحت به تفریح و مسکن (P7) ایثارگران و جانبازان می‌تواند شادکامی (P2) و رضایت از زندگی (P5) و امید به زندگی و نیز میزان امید اجتماعی آنان را ارتقاء ببخشد. لذا از نقطه نظر و تجربه من تأمین و بسط حمایت‌های مورد نیاز جانبازان و ایثارگران و توجه به سلامت روان و بهداشت روانی (P7) جامعه ایثارگری همراه با آموزش و تقویت کسب مهارت‌های زندگی (P2) پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (P1) در جامعه ایثارگران کمک‌های قابل توجهی به ایجاد امید اجتماعی مثبت در جانبازان و ایثارگران کشورمان ایجاد نموده و رضایت از زندگی (P6) آنان را بیشتر می‌نماید.
		افزایش تورم مشکلات اقتصادی و مالی جامعه ایثارگری به نظر من غربالگری سلامت جسمی و روانی (P7) توجه به اشتغال و آمایش شغلی برخوردار از فرصت‌های شغلی (P4) در بخش دولتی و خصوصی به‌صورت عادلانه (P3) در استخدام‌ها برای ایثارگران بدون تضییع حقوق سایر افراد و نیز تأمین عدالت در واگذاری وام (P8) اشتغال ایثارگری میزان گرایش به خودکشی (P7) در جامعه ایثارگران، میزان رضایت (P5) و احساس ارزش (P4) در جامعه هدف ایثارگری را با حداکثر شادکامی (P9) همراه با رضایت و امید اجتماعی بیشتر و ایده آل رهنمون می‌نماید.

طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان .

درون‌مایه دوم	عدالت و تعادل در	کاهش احساس عدالت و برابری
بی‌عدالتی و احساس نابرابری	آمایش مشاغل و استخدام‌ها	معتقدم در جامعه جانبازان و ایثارگران احساس عدالت و برابری (P3)، در دسترسی به امکانات و نیز اجرای قانون جامع ایثارگران (P5) و فرصت‌های شغلی (P2) در خانواده‌ها و نیز توضیح امکانات مانند وام، مسکن، (P6) فرصت شغلی (P8) و درآمدی به‌طور شایسته و عادلانه (P1) انجام‌نشده است.
درون‌مایه سوم	فراهم بودن	کاهش رضایت از زندگی از نظر امکانات زندگی
عدم رضایت از زندگی	امکانات زندگی	ازنقطه‌نظر و تجربه من رضایت از زندگی (P2) از نظر امکانات زندگی، تفریح (P5) و مسکن (P6) و حمایت‌های موردنیاز جانبازان و ایثارگران به‌طور چشم‌گیری در سال‌های اخیر رو به کاهش است. عدم دسترسی به امکانات وعدم نیز اجرای قانون جامع ایثارگران و درصدهای جانبازی
درون‌مایه چهارم	سلامت	کاهش توجه به سلامت روان و بهداشت روانی جامعه ایثارگری
بهداشت روان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	روان‌شناختی و آسیب‌ها	به باور من توجه به سلامت روان و بهداشت روانی (P4) جامعه ایثارگری و کسب مهارت‌های زندگی (P5) و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (P7) که موردنیاز جامعه ایثارگران است، کمتر موردتوجه قرارگرفته است.
درون‌مایه پنجم	مشکلات استخدام و شغل	کاهش توجه به اشتغال و آمایش شغلی
اشتغال	استخدام و شغل	به نظر من در توجه به اشتغال (P5) و آمایش شغلی و برخورداری از فرصت‌های شغلی (P1) در بخش دولتی و خصوصی به‌صورت عادلانه (P2) در استخدام‌ها، به‌صورت موجه و شایسته (P8) اجرانشده است. عدم برخورداری از فرصت‌های شغلی در بخش دولتی و خصوصی به‌صورت عادلانه در استخدام‌ها
درون‌مایه ششم	شادابی و سرحالی	کاهش شادکامی و گرایش به خودکشی در جامعه ایثارگران
کاهش شادکامی و گرایش به خودکشی	سرحالی	معتقدم در جامعه ایثارگران کاهش شادکامی (P4) و گرایش به خودکشی (P3) نسبت به گذشته بیشتر شده و میزان ناراضی‌نمایی (P2) و احساس بی‌ارزشی (P1) جامعه هدف ایثارگری را موجب شده است. کاهش میزان ناراضی‌نمایی و احساس بی‌ارزشی جامعه هدف ایثارگری
درون‌مایه هفتم	تخصص‌گرایی و شایستگی	عدم شایسته‌سالاری در اداره و سازمان‌های جامعه هدف ایثارگری
شایسته‌سالاری	تخصص‌گرایی و شایستگی	ازنقطه‌نظر و تجربه من شایسته‌سالاری (P1) در اداره و سازمان‌های جامعه هدف ایثارگری از نظر اجرای شایسته‌سالاری (P6) و تخصص‌گرایی (P4) برای جامعه ایثارگری به‌خوبی صورت نگرفته است. کاهش تخصص‌گرایی برای جامعه ایثارگری
درون‌مایه هشتم	معنویت عملی و گرایش‌های معنوی	کاهش توجه به معنویت و دین‌داری کاهش‌یافته
دین‌داری	گرایش‌های معنوی	به نظر من در جامعه ایثارگری توجه به معنویت و دین‌داری (P1) کاهش‌یافته و این پیامد نتیجه یک نوع برچسب‌زنی (P2) همراه با ناهنجاری اجتماعی (P5) سازمان‌یافته است. کاهش معنویت عملی و حفظ شعائر اسلامی
درون‌مایه نهم	ناتوانی و بی‌ارادگی	به دلیل پیامدهای ایجادشده ایثارگران دچار نوعی احساس بی‌قدرتی و ناتوانی
بی‌قدرتی	ناتوانی و بی‌ارادگی	به باور من جانبازان و ایثارگران در مورد اتفاقات و پیامدهای ایجادشده دچار نوعی احساس بی‌قدرتی (P6) و ناتوانی (P7) در مواجهه با آن شده‌اند. عدم تصمیم‌گیری و کاهش انگیزه مشارکت
درون‌مایه دهم	آسودگی و اضطراب فراخ‌خاطر	کاهش احساس امنیت و آسودگی بدون اضطراب
امنیت	آسودگی و اضطراب فراخ‌خاطر	بر این باور هستم که احساس امنیت و آسودگی (P11) بدون اضطراب در امور زندگی جامعه ایثارگران نسبت به گذشته کمتر و نسبت به آینده بیشتر شده است. افزایش استرس ناشی از تحولات آینده

رونک دورخ و همکاران

درون‌مایه یازدهم	حمایت اجتماعی و اعتماد اجتماعی	عدم حمایت اجتماعی و تأیید اجتماعی
اعتماد اجتماعی	گروهی و برچسب‌زنی اعتماد درونی و اعتماد اجتماعی بیرونی (P3) را کاهش داده است.	معتقدم در جامعه ایثارگران عدم حمایت اجتماعی (P15) و تأیید اجتماعی (P5) همراه با ناهنجاری وجود ناهنجاری گروهی و برچسب‌زنی و کاهش اعتماد درونی و اعتماد اجتماعی بیرونی

شکل (۲) مؤلفه‌های استخراج‌شده پژوهش

شکل (۲) مدل مفهومی پژوهش، با تم‌های اصلی حاصل از اعمال نظر خبرگان از طریق مصاحبه با درون‌مایه‌های اصلی: مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

بر اساس مدل مفهومی پژوهش، با اعمال نظر خبرگان از طریق مصاحبه: مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان شامل ۱۱ درون‌مایه اصلی و ۳۷ درون‌مایه فرعی است.

بر اساس یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای درون‌مایه‌های مصاحبه پژوهش حاضر مضامین و درون‌مایه‌های اصلی این تحقیق در یازده درون‌مایه اصلی تقسیم‌بندی شدند.

طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان .

جدول (۴) اطلاعات افراد شرکت کننده در پژوهش در زمینه مدل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان (بخش کمی)

جنسیت	تعداد	درصد
مرد	۲۲۰	۶۰/۹۴
زن	۱۴۱	۳۹/۰۶
کل	۳۶۱	٪۱۰۰

دلیل انتخاب زنان در این پژوهش عبارت‌اند از: الف) زنان جانبازان و همسر شهدا به‌نوعی درگیر مشکلات شوهران خود
جانباز در جامعه ایثارگران استان کردستان و نیز همسر اکثر مانند پرخاشگری، استرس پس از حادثه و... هستند.

جدول (۵) ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
وضعیت اقتصادی	۱										
بی‌عدالتی و احساس نابرابری	.۶۷**	۱									
رضایت از زندگی	.۴۴*	.۴۸	۱								
بهداشت روان	.۵۹**	.۵۷	.۵۱*	۱							
اشتغال	.۶۲**	.۵۳	.۵۶	.۵۴	۱						
شادکامی	.۶۲**	.۵۳	.۵۶	.۵۴	.۶۲	۱					
شایسته‌سالاری	.۶۷**	.۶۲	.۵۳	.۵۱	.۵۴	.۶۲	۱				
دین‌داری	.۴۴*	.۶۲	.۵۳	.۵۶	.۵۴	.۶۲	.۵۳	۱			
بی‌قدرتی	.۵۹**	.۵۷	.۵۱*	.۶۲	.۵۳	.۵۲	.۵۴	.۶۲	۱		
امنیت	.۶۲**	.۵۳	.۵۶	.۶۲	.۵۳	.۵۶	.۵۴	.۶۲	.۵۶	۱	
اعتماد اجتماعی	.۶۲**	.۵۳	.۵۶	.۶۲	.۵۳	.۵۷	.۵۴	.۶۲	.۵۶	.۵۶	۱

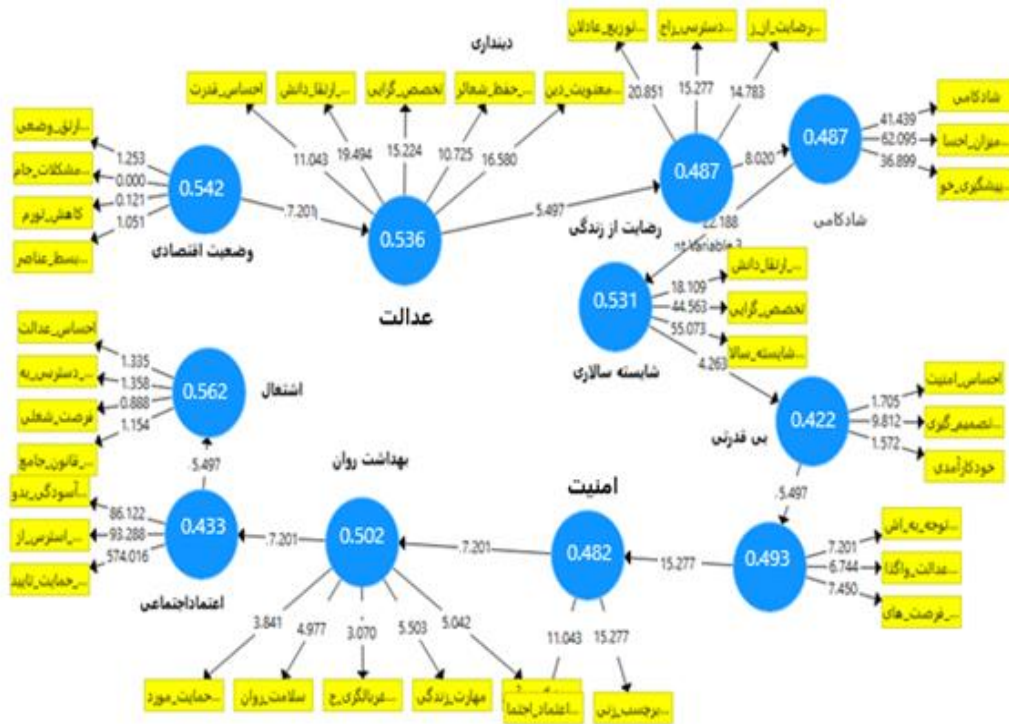
*P<0/05 **P< 0/01

می‌شود ($p < 0/01$)؛ بنابراین: بین مؤلفه‌های شناسایی شده در مدل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

همان‌گونه که نتایج آزمون همبستگی پیرسون میان متغیرهای تحقیق نشان می‌دهد، مقدار عدد معنی‌داری مشاهده‌شده برای متغیرهای تحقیق کمتر از $0/01$ است و بنابراین همبستگی و ارتباط میان متغیرهای مذکور تأیید

جدول شماره (۶) شاخص‌های مربوط به مسیرهای پرسشنامه مدل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

شاخص بر ارزش RSMEA	سطح (P)	نسبت T	ضرایب استاندارد شده β	ضرایب β	شاخص
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۸/۶۱	۰/۵۰	۰/۵۰	وضعیت اقتصادی به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۸/۲۴	۰/۳۶	۰/۳۶	بی‌عدالتی به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۷/۵۰	۰/۴۵	۰/۴۵	رضایت از زندگی به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۴/۵۲	۰/۲۱	۰/۲۱	بهداشت روان به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۷/۸۴	۰/۲۳	۰/۲۳	اشتغال به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۸/۶۱	۰/۵۰	۰/۵۰	شادکامی به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۸/۲۴	۰/۳۶	۰/۳۶	شایسته‌سالاری به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۷/۵۰	۰/۴۵	۰/۴۵	دین‌داری به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۷/۵۰	۰/۴۵	۰/۴۵	بی‌قدرتی به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۴/۵۲	۰/۲۱	۰/۲۱	امنیت به امید اجتماعی
$RSMEA \leq 0/0001$ معنادار است.	$P \leq 0/00$	۷/۸۴	۰/۲۳	۰/۲۳	اعتماد اجتماعی به امید اجتماعی

نمودار (۱) آزمون مدل: آثار مستقیم متغیرهای پژوهش تحلیل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

را پیش‌بینی نماید. درون‌مایه عدالت به میزان ۰/۵۳ درصد از واریانس الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نموده است. درون‌مایه‌های رضایت از زندگی و درون‌مایه بهداشت روان همراه درون‌مایه اشتغال، شادکامی، شایسته‌سالاری، دین‌داری، بی‌قدرتی، امنیت و اعتماد اجتماعی به ترتیب ۰/۴۸، ۰/۵۰، ۰/۵۶، ۰/۴۸، ۰/۵۳، ۰/۴۹، ۰/۴۲، ۰/۴۸، ۰/۴۳ درصد واریانس الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

با در نظر گرفتن نتایج مصاحبه‌ها و استفاده از (کدگذاری‌ها) مؤلفه‌های اصلی پژوهش امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان عبارت‌اند از: درون‌مایه وضعیت

بررسی مسیرهای مدل تمامی مقادیر ضریب بتا مسیرهای مربوطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. بررسی مسیرهای مدل نشان می‌دهد نسبت T تمامی مسیرهای متغیر وابسته امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران متأثر از متغیر مستقل بوده و مقدار آن‌ها از ۱/۵۶ بیشتر است و معنادار است. نمودار (۱) آزمون مدل: آثار مستقیم متغیرهای پژوهش تحلیل مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

بر این اساس بیشترین اثر مستقیم درون‌مایه وضعیت اقتصادی بر الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان ۰/۵۴ است. بر این اساس درون‌مایه وضعیت اقتصادی توانسته است به مقدار ۰/۵۴ درصد واریانس طراحی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان

اقتصادی، درون‌مایه بی‌عدالتی و احساس نابرابری و درون‌مایه عدم رضایت از زندگی، چهارم بهداشت روان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، درون‌مایه اشتغال، درون‌مایه دین‌داری، درون‌مایه شایسته‌سالاری، دین‌داری، احساس بی‌قدرتی، درون‌مایه امنیت، درون‌مایه اعتماد اجتماعی. بر اساس نتایج پژوهش شاخص واری اعتبار اشتراک متغیرها برای تمام سازه‌های الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان دارای رابطه مثبت با مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده الگوی امید اجتماعی با تأکید بر شاخص‌های مطالعه امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان است. برای آزمون مدل پژوهش از نرم‌افزار مدل معادلات ساختاری (SEM) با استفاده از نرم‌افزار (PLS) استفاده گردید. این آماره از نسبت ضریب هر پارامتر به خطای انحراف معیار آن پارامتر به دست می‌آید که باید در آزمون t بزرگ‌تر از ۲ باشد تا این تخمین‌ها از لحاظ آماری معنادار شود. با توجه به میزان t مشاهده‌شده، کلیه تخمین‌های ارائه‌شده از لحاظ آماری معنادار می‌باشند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بر این اساس بیشترین اثر مستقیم درون‌مایه وضعیت اقتصادی بر الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان ۰/۵۴ است. بر این اساس درون‌مایه وضعیت اقتصادی توانسته است به مقدار ۰/۵۴ درصد واریانس طراحی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نماید. تم عدالت به میزان ۰/۵۳ درصد از واریانس الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نموده است. درون‌مایه‌های رضایت از زندگی و درون‌مایه بهداشت روان همراه درون‌مایه اشتغال، شادکامی، شایسته‌سالاری، دین‌داری، بی‌قدرتی، امنیت و اعتماد اجتماعی به ترتیب ۰/۴۸، ۰/۵۰، ۰/۵۶، ۰/۴۸، ۰/۴۹، ۰/۴۲، ۰/۴۸، ۰/۴۳ درصد واریانس الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان را پیش‌بینی نماید.

بر اساس نتایج بالا ملاحظه می‌شود که شاخص واری اعتبار اشتراک متغیرها برای تمام سازه‌های الگوی مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان دارای رابطه مثبت با مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده الگوی امید اجتماعی با تأکید بر شاخص‌های مطالعه امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان است. برای بررسی کفایت مدل در مدل PLS اگر شاخص واری اعتبار اشتراک متغیرهای مثبت باشد، مدل اندازه‌گیری کیفیت مناسب دارد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های بوردیو^۱ (۲۰۰۵)، (میلز^۲، ۱۹۵۹)، (اسنایدرا^۳، ۱۹۹۱)، (گانگچان و همکاران^۴، ۲۰۲۰)، (استیزل^۵، ۲۰۰۹) همسو بوده و در تبیین این نتایج می‌توان گفت که مدل این پژوهش دارای نیکویی برازش است؛ زیرا همه نشانگرهای مدل با نشانگرهای برازش استاندارد مطابقت دارد. در کشور توزیع ناعادلانه ثروت، امکانات، خدمات فرهنگی آموزشی، بهداشتی و رفاهی وجود دارد. از طرف دیگر وضعیت اقتصادی نامناسب جامعه، میزان بیکاری و همین‌طور کاهش درآمدهای دولت و در نتیجه کاهش حمایت سازمان‌ها از افراد آسیب‌پذیر که با افزایش تورم همراه است، بر کاسته شدن میزان امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران کردستان تأثیرگذار است. استوکدال^۶ (۲۰۱۹) با هدف اعاده امید در قالب توانایی دستیابی به دموکراسی مشارکتی با ایجاد دیدگاهی آگاهانه از موفقیت قبلی و نقشه راه برای ادامه پیشرفت در آینده چنین بیان می‌کند که: «امید اجتماعی از تجربه ناشی می‌شود، باعث تاب‌آوری در برابر مشکلات می‌شود، با احساس امنیت ارتباط دارد و مستلزم تخیل خلاق است. امید اجتماعی در ارتباط با دیگران تعریف می‌شود». او معتقد است شرایط امروز، علاوه

1. Pierre Bourdieu

2. Mills

3. Snider

4. Guangcan Xiang, Zhaojun Teng, Qingqing Li

5. Stitzel

6. Stockdale

طراحی و تبیین مدل کمی امید اجتماعی ایثارگران استان کردستان .

بر نیاز به امیدی که رورتنی فرامی‌خواند، نیازمند چشم‌اندازی جهانی از زندگی عمیقاً دموکراتیک است؛ زیرا زمانی که یک گروه بدون در نظر گرفتن چشم‌اندازهای امید سایر افراد برای امیدواری خود می‌کوشد، ناامیدی‌های ضد آن گروه رشد می‌کند و باعث ایجاد چرخهٔ نفرت و ترس می‌شود (استیزل^۱، ۲۰۰۹: ۶۶۰). مثالی از امیدواری‌های فردی، مسافران یک کشتی هستند که هر کدام به امید رسیدن به جزیره گنج خودشان، سوار کشتی شده‌اند و می‌کوشند به گنج شخصی‌شان برسند؛ درحالی‌که هیچ تعلق‌خاطری به وضعیت و سرنوشت کشتی ندارند. کشتی در اینجا تمثیلی از کلیت جامعه است و امید اجتماعی، یعنی تعلق‌خاطر و تعهد همه سرنشینان کشتی برای رساندن کشتی به مقصد مقبول بیشتر سرنشینان (طاهری‌دمنه و کاظمی، ۱۳۹۹: ۶۰).

بنابراین وقتی که از مسأله بودن امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران در استان کردستان سخن می‌گوییم یعنی به‌طور روشن کاهش میزان امید را به‌عنوان کارکرد جامعه تلقی می‌کنیم و به تأسی از میلز^۲ باید «در مورد نیروهای اجتماعی گسترده‌تری که بر زندگی ما و دیگران تأثیر می‌گذارند، فکر کنیم» (میلز، ۱۹۵۹: ۲۴). به نظر می‌رسد که ویژگی‌های فردی، مقبولیت اجتماعی، احساس محرومیت نسبی، وضعیت اقتصادی، میزان رضایت از زندگی، احساس امنیت، سرمایه اجتماعی و گسترش ناهنجاری اجتماعی می‌تواند بر وضعیت امید اجتماعی جانبازان و ایثارگران استان کردستان تأثیرگذار باشد که در تحقیقات و از منظرهای متفاوت به برخی از آن‌ها پرداخته‌شده است ولی تحقیقی که به‌صورت همه‌جانبه و پهنانگر به این موضوع پرداخته باشد کمتر دیده شد و یا در مواردی اطلاعات به روز نبوده و قابل استناد نیست. همچنین در کمتر تحقیقی به راهکارهای افزایش میزان امید در جانبازان

و ایثارگران استان کردستان پرداخته‌شده و جستجوی لازم برای ارائه راهکار از دل جامعه هدف جانبازان و ایثارگران این منطقه از کشور انجام‌نشده است (جهانگیری و محمدی، ۱۳۹۷: ۱۲۸). البته، بدیهی است وقتی در جامعه جانبازان و ایثارگران مسائل اجتماعی و اقتصادی از قبیل تبعیض، توزیع ناعادلانه امکانات و درآمدها و فرصت‌های اشتغال، بی‌ثباتی اقتصادی، گرانی و تورم، فرسایش سرمایه اجتماعی به‌ویژه بُعد اعتماد نهادی، مخاطرات زیست‌محیطی، انواع ناهنجاریهای اجتماعی و ... وجود داشته باشد. جنگ اقتصادی آمریکا و هم‌پیمانان او علیه ایران کشور ما را با تحریم اقتصادی سختی روبرو کرده است. درعین‌حال نوعی جنگ روانی علیه ایران از طریق رسانه‌ها نیز در جریان است. تلاقی فشارهای اقتصادی و تحریک و تشدید احساس نارضایتی مردم، فضای بسیار ناامیدکننده‌ای در جامعه ایران به وجود آورده است» (فاضلی، ۱۳۹۸: ۱۲) و در چنین شرایطی از «مسأله شدن»^۳ امید و امید اجتماعی در ایثارگران صحبت می‌شود. البته، جنادله مسأله‌شدن امید در شرایط کنونی را بازتاب ناامیدی گسترده اقرار مختلف جامعه از نسخه‌های امیدبخش یا به تعبیری، «پیشگویی‌های ناکام»^۴ تبلیغ‌شده از سوی نیروهای سیاسی موجود در ایثارگران می‌داند که درک درستی از واقعیت‌های اجتماعی موجود جامعه ندارند و مسئلهٔ امیدهای بی‌پاسخ (جنادله، ۱۳۹۸: ۵۰۳). پیشنهاد می‌شود جهت حل مشکلات ایثارگران کردستان با کمک دولت و بخش خصوصی توسعه اقتصادی به‌ویژه تصویب مناطق آزاد مرزی در کردستان و ایجاد عدالت در آمایش سرزمینی توسعه اقتصادی و نیز اختصاص بخشی از درآمدهای گمرک‌های مرزی کردستان به این امر اختصاص داده شده و مشکلات کلان مسکن ایثارگران و اشتغال آنان در نظر گرفته‌شده و فرهنگ‌سازی روحیه ایثار با توسعه برنامه‌های

3. Problematization

4.. failed prophecies

7.Stitzel

2.Mills

Reference

1. امیر پناهی، محمد؛ مال میر، مهدی؛ شکرپانی، محسن (۱۳۹۷)، «وضعیت سنجی امید اجتماعی در ایران (تحلیل ثانویه پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی)»، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، دوره ۳، شماره ۹، پاییز ۱۳۹۵، صص: ۱۰۶-۷۹.
2. بوردیو، پیر (۱۳۹۱). تمایز ترجمه: حسن چاوشیان. تهران: نشر ثالث.
3. بوردیو، پی‌یر (۱۳۸۹)، نظریه کنش (دلایل عملی و انتخاب عقلانی)، ترجمه مرتضی مردیها، چاپ دوم، تهران: نشر نقش و نگار.
4. شفیع، سمیه السادات و موسوی و پایه، فاطمه. (۱۳۹۹). مادری بسط یافته در تجربه زیسته همسران جانبازان. فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۱۵(۵۲)، ۱۰۷-۱۲۸. <https://sid.ir/paper/405428/fa>. SID.
5. جنادله، علی (۱۳۹۸)، «امید اجتماعی و مسئولیت جامعه‌شناسی تاریخی: گفتاری در باب نسبت روایت‌های تاریخی و برآمدن مسئله امید». در: امید اجتماعی؛ چیستی، وضعیت و سبب‌شناسی، به کوشش هادی خانیکی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با همکاری مؤسسه رحمان. صفحات ۴۹۱ تا ۵۰۹.
6. جهانگیری، جهانگیر؛ محمدی، نسرین (۱۳۹۷)، «تبیین جامعه‌شناختی رابطه امید سیاسی و بی‌تفاوتی اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شیراز)»، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌ها اجتماعی در ایران، دوره ۷، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صص: ۱۵۰-۱۲۷.
7. خانیکی، هادی (۱۳۹۸)، امید اجتماعی؛ چیستی، وضعیت و سبب‌شناسی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با همکاری مؤسسه رحمان.
8. دورکیم، امیل (۱۳۸۱)، درباره تقسیم‌کار اجتماعی، ترجمه باقر پرهام، تهران: نشر مرکز.
9. طاهری‌دمنه، محسن و کاظمی، معصومه (۱۳۹۹)، «خوانشی آینده‌پژوهانه از پروبلماتیک امید اجتماعی در ایران»، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۹، شماره ۳، (پیاپی ۳۰)، پاییز ۱۳۹۹، صص: ۴۹-۸۰.
10. علوی تبار، علیرضا (۱۳۹۸)، «انصاف اکتشافی و امید اجتماعی»، در: امید اجتماعی؛ چیستی، وضعیت و سبب‌شناسی، به کوشش هادی خانیکی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با همکاری مؤسسه رحمان. صفحات ۳۸۷ تا ۳۹۲.
11. فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۸)، «امید اجتماعی همچون ظرفیت آرزومندی»، در: امید اجتماعی؛ چیستی، وضعیت و سبب‌شناسی، به کوشش هادی خانیکی، تهران: پژوهشکده

مردم‌سالار وابسته به فرهنگ بومی جهت پذیرش فرهنگ ایثار و شهادت و بهره‌گیری از مدیران کارآمد و متعهد در ارکان بدنه استان در استانداری و به‌ویژه بنیاد شهید استان کردستان برای کمک به ایجاد زمینه و بستر عدالت اجتماعی کردستان و جامعه ایثارگران بیشتر مدنظر مسئولین و حکمرانی قرار گیرد، باید در جامعه جانبازان و ایثارگران احساس عدالت و برابری، در دسترسی به امکانات و نیز اجرای قانون جامع ایثارگران و فرصت‌های شغلی در خانواده‌ها و نیز توزیع امکانات مانند وام، مسکن، فرصت شغلی و درآمدی همراه با اجرای کامل قانون جامع خدمت به ایثارگران به‌طور شایسته و عادلانه انجام شود؛ بنابراین رعایت این امر بسیاری از عناصر کاهش امید اجتماعی ایثارگران کردستان را برطرف می‌نماید. طبق نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود چون ایثارگران و جانبازان از اقشار ارزشی جامعه و از نظر مشکلات اقتصادی و شغلی دارای دغدغه معیشتی می‌باشند، لذا سطح امید اجتماعی آنان را کاهش داده است و باید سطح امید اجتماعی آنان ارتقاء یابد، بنابراین تحقق این امر باید در خط‌مشی‌گذاری‌های آتی دولت و مجلس باید سرلوحه کار آنان قرار گیرد.

Reference

1. Mills, C. W. 1959. The Sociological Imagination. London : Oxford University Press.
2. Stitzel, S.M. (2017), Reviving social hope and pragmatism in troubled times, Journal of Philosophy of Education, 43(4), 657- 663.
3. Stockdale, Katie (2019), Social and Political Dimensions of Hope, Journal of Social Philosophy, Vol. 50 No. 1, Spring 2019, 28-44.
4. Guangcan Xiang, ZhaojunTeng, QingqingLi, HongChen and ChengGuo (2020), The influence of perceived social support on hope : A longitudinal study of older-aged adolescents in China, Children and Youth Services Review, Volume 119, December 2020, 105616.

مطالعات فرهنگی و اجتماعی با همکاری مؤسسه رحمان، ص ۳۱۳-۳۲۷.
12. مهربانی فر، حسین و امامی، سید مجید (۱۳۹۹)، «رسانه ملی و امیدآفرینی؛ مبانی، ابعاد و راهبردها»، مطالعات اجتماعی و رسانه، سال ۳، شماره ۴، صفحات ۱۱-۴۰.

Designing and explaining a quantitative model of social hope of veterans in Kurdistan Province

Roonak Dorokh¹, Jalil Sahabi^{2*}, Mehdi Labibi³

Abstract

The aim of the present study was to design and explain the quantitative model of social hope of veterans in Kurdistan province. The research method was fundamental in terms of purpose and mixed in terms of implementation. The statistical population was the veteran's community in Kurdistan province. Therefore, according to Morgan's table, a sample group of 361 people was considered. The final researcher-made questionnaire was given to the sample group and the results were analyzed for the quantitative part. This number of samples was selected using multi-stage cluster sampling. SPSS version 26 statistical software and structural equation modeling software (PLS-SEM) were used to analyze the data. The validity of the researcher-made questionnaire was calculated using Cronbach's alpha of 0.85. The research findings indicate eleven (11) main themes including: economic status, injustice, dissatisfaction with life, mental health, prevention of social harm, employment, religiosity, meritocracy, feeling of powerlessness, security, and social trust. The highest direct effect of the economic status theme on the design and explanation of the quantitative model of social hope of veterans in Kurdistan Province is 0.54. Accordingly, the economic status theme has been able to predict 0.54% of the variance of the study design of the social hope of veterans and veterans in Kurdistan Province. The justice theme has predicted 0.53% of the variance of the social hope model of veterans in Kurdistan Province. Based on the above results, it can be seen that based on the attitude and opinion of veterans in Kurdistan Province, the social hope indicators of veterans with an overall average of (2.37) are not at the desired level. Based on the range of scores obtained in this study, the range of most respondents is in the range of 45-74 low (weakened) social hope.

Keywords: Kurdistan Province, Social hope, Veterans.

1. PhD student in Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 3839926858@iaui.ir

2 *. Corresponding author. Assistant professor, Department of Social Science, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran jalilsahabi@iaui.ac.ir

3 Assistant Professor, Department of Social Sciences, Communication and Media, Islamic Azad University, Tehran, Iran labibi_mehdi@yahoo.com